

Kızılma: “Post-Güvenlik Jeopolitik Az Kaynak Çok İnsan”

Sayın Bakanlar, Sayın Genelkurmay Başkanı, sayın bürokratlar, sayın misafirlerimiz, hepiniz TASAM tarafından düzenlenen 7. İstanbul Güvenlik Konferansı'na hoş geldiniz. Bugün ve yarın farklı salonlarda güvenliğin proaktif boyutlarını kapsayan, son derece yoğun ve önemli toplantılar gerçekleştirilecektir.

7. İstanbul Güvenlik Konferansı'nın açılışında birlikte olmaktan ötürü tekrar müteşekkir ve minnettarız. Yurtdışından teşrif eden Sayın Bakanlara, Genelkurmay Başkanı'na İstihbarat Başkanlarına, JSGA Komutanımız ve heyetine, Ülkemiz otoritesi kurumların değerli temsilci ve katılımcılarına, diplomatik sivil ve askerî misyon temsilcilerine içtenlikle minnettarım. Aramızda bulunan duayen büyüklerimize, büyük elçilerimize teşekkürleri için yine minnettarız. TASAM Başkan Yardımcımız Doçent Dr. Tuğgeneral (E) Fahri ERENEL nezaretinde ve Proje Yöneticimiz Mustafa Onat MENDİL'in ekip liderliğinde sayısız kişinin katkılarında da müteşekkiriz. Sponsorlarımıza destekleri için ve ilgili bakanlıklara/kurumlara kurumsal katkılarından dolayı da ayrıca minnettarız.

Güvenlik işi, ekosistem meselesidir. Henüz sağlıklı işleyen bir ekosistem noktasına gelmiş değiliz fakat bu tür toplantı ve çalışmalarda, ekosistemin sağlıklı işleyişine olan ihtiyacı sürekli gündemde tutmanın boşa gitmediğini, mesafe alındığını da görüyoruz. Pandeminin yoğun olduğu 2020 yılındaki toplantısı da hibrit formatta çevrim-içi gerçekleşen İstanbul Güvenlik Konferansı, hiç aksamadan devam etmektedir. Mutad olduğu üzere bu yıl da; **7. İstanbul Güvenlik Konferansı'nın İSTANBUL GÜVENLİK KONFERANSI** yanı sıra; “Çeşitlilik içinde Birlik ve Güvenliğin İnşası” teması ile **5. Türkiye - Körfez Savunma ve Güvenlik Forumu**, “Güvenlik ve Savunma: Stratejik Dönüşüm” teması ile **4. Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu**, “Türk Deniz Ekosistemi: Proaktif Politika, Ürün ve Teknolojiler” teması ile **3. Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu** alt-etkinlikler olarak birlikte eş zamanlı gerçekleştirilecektir.

Konuşma notlarımı başlıklar hâlinde beş bölüme ayırdım. Vakit elverdiğince çok özet olarak detaylandırmaya çalışacağım:

- İstanbul Güvenlik Konferansı - Proaktif Geçmiş ve Gelecek
- Öncelikleri, Düşmanlıkları ve Yönetimini Yeniden Düşünmek
- Kızılma: İnsanlık için Ortak Değerler ve Ahlak Devrimi
- Post-Güvenlik Jeopolitik ve Rekabet (Yeni Literatür, Uzay vb.)
- Toprak-Su-Hava-Ateş'in İnsanda/Doğada Tekrar Dengelenmesi için Ulusal/Küresel Öncelikler
- Döngüsel (Yeşil) Ekonomi
- Çoklu Görev/Yetenek Temelli “Kurmay Güvenlik/Ordu” Doktrini ile Stratejik Dönüşüm
- Kurumsal (Meritokrasi) Yapının Yeniden İnşası
- Az Kaynak Çok İnsan
- Siyasi, Ekonomik ve Sektörel Hedeflerin Eşgüdümlü olduğu Kurumsal Altyapı

Kurumsal Destek

aselsan

Ana Sponsor

National Defence and Security Institute

TASAM

TÜRK İHTİŞAT VE İHTİŞATLILIK MÜDÜRLÜĞÜ
TÜRKİYE İHTİŞAT VE İHTİŞATLILIK MÜDÜRLÜĞÜ

BMC

Bronz Sponsor

**TÜRK HAVACILIK
UZAY SANAYİ**

GLOBAL SAVUNMA

STRATEJİK VE YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.

MSI

Medya Sponsorları

- QUAD, AUKUS, BLUE DOT NETWORK, D10, T12 | Akdeniz-Atlantik, Hint-Pasifik Entegrasyonları ve CPTPP, RCEP vb. Karşıtları
- Çin, Rusya, Hindistan, Japonya ve NATO
- Yeni Güç ve Mülkiyet Ekosistemi
- Siber Güvenlik, Gıda Kıtlığı, Üretim-Tüketim Zincirinin Güvenliği ve Rekabetçi Yönetişimi
- Orta Sınıfın Dönüşümü, Geleceğin Demokrasisi

İlk İstanbul Güvenlik Konferansı toplantısının sonuç bildirisinin ilk maddesinde yer alan “mevcut üretim, tüketim ve büyüme standartları en büyük güvenlik tehdidi ve riskidir” vurgusunu, pandemi döneminde ve sonrasında yaşananlar teyit etti. İki yıl önceki açılış konuşmamızda “insanlığın karşı karşıya olduğu ortak riskler itibarıyla mevcut rekabetin büyük ölçüde anlamsızlaştığı, fakat toplumların ve devletlerin rekabet etmeden yaşayamayacağı, dolayısıyla bu rekabetin mümkün olduğu ölçüde uzaya veya farklı alanlara taşınması gerektiği, yoksa mevcut rekabetin insanlık için doğru bir zamanlamada olmamasından ötürü faydadan çok zarar getirdiği” üzerinde durmuştuk. Bugün yaşanan tartışmalar, komplo teorileri, bilimsel tezler ve antitezler, bu noktada insanlık için büyük bir risk olduğunu da ortaya koymaktadır.

Millî Savunma ve Güvenlik Enstitüsü ile İstanbul Güvenlik Konferansı dışında da güvenlik ile ilgili birçok çalışma yapmaya gayret ediyoruz. Güvenlikte ve düşünce kuruluşu olabilmekte en önemli unsur, eleştirel düşünce ve liyakat temelinde proaktif olabilmek, politika önerileri geliştirebilmektir. Düşünce kuruluşlarının yorum ve makale yayımlamasının, yapmaları gereken işin çok küçük bir kısmı olduğunu düşünüyorum. Bunu üniversiteler yapmakta, milyonlarca makale ve kitap yayımlanmaktadır. Bir düşünce kuruluşunun, hedef aldığı ve odaklandığı alanlarda mutlaka politikaları etkileyecek, pozitif katkı sunacak bir yapılanma ile çalışması gerektiğini, önümüzdeki yıllarda bu anlamda - Batı’dakiler dâhil olmak üzere - düşünce kuruluşlarının önemli bir bölümünün işlevsiz kalacağını ve kalmaya başladığını düşünüyorum.

“Bir musibet, bin nasihatten evladır” atasözümüz, pandemi ile hem Türkiye için hem dünya için doğruluğunu teyit etmiştir. Gelinek noktada küresel anlamda, hem kendi elimizle yaptığımız hatalar, hem uluslararası sistemin sağlıklı çalışmaması, hem de ulus devletlerin zayıflaması ve yeterli kurumsal kapasiteye sahip olmaması nedeniyle birçoğu ciddi ve herkesi aşan küresel tehditler söz konusudur. Örneğin pandemi sürecinde gördüğümüz üzere, büyük orduların salgınla mücadeleye pek katkısı olmadı. En fazla, lojistik destek noktasında ihtiyaç olan alanlarda devreye girdiler veya bir takım sağlık bazlı lojistik takviyeleri, katkıları oldu. Bu anlamda bu süreç hiç kimsenin çalışmadığı yerden geldi. Keza pandemi, savaş ve güvenlik doktrini ile yürütülmesi gereken bir süreçti. Hangi ülke ne kadar uyum sağladı, bu doktrin görünür veya görünmez şekilde ne kadar uygulandı, bunu zamanla daha iyi analiz edeceğimizi düşünüyorum.

Geldiğimiz noktada; az önce de ifade ettiğim gibi, düşmanlıklar ile önceliklerin yeniden düşünülmesi gerektiği ve aslında bunun 10-20 yıl önce yapılması gerekirken yeterince yapılmadığı kanısındayım. Önceliklerin ve düşmanlıkların yönetimini yeniden düşünmemiz gereken bir dönemden geçiyoruz. Şüphesiz herkes kendi bakış açısı ile bir takım çıkarımlar yapabilir. Keza, insanlığın “güvenlik” anlamında geldiği nokta ve hayat tarzı itibarıyla son 200 yılı büyük ölçüde Batı medeniyeti şekillendirdi.

Şimdi ise çok-kutuplu düzene geçiş söz konusu. Referanslar belli ölçülerde farklı, belli ölçülerde tek düze olmaktadır. Uluslararası sistemin kuralları büyük ölçüde tek merkezde, tek yapıda belirlenmektedir. Bundan dolayı - bir ideolojik söylem olarak değil - hem ulusal hem uluslararası ve küresel ölçekte Kızılelmalara, doktrinlere ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Bu, Çin'de Zümrüdüanka'dır. Dünyanın başka bir yerinde başka bir şeydir. Çinli dostlarımız bize "yanlış kalkınma modeli izledik, küllerimizden Zümrüdüanka gibi yeniden doğacağız" tanımlaması yapmıştı. Bu Kızılelma, her kültürde farklı şekilde ifade edilebilir. Fakat güvenlikten bağımsız olmayan bir medeniyet krizi yaşadığımızı düşünürsek insanlık için ortak değerlere ve ahlak devrimine hayati gereksinim olduğu kanaatindeyim. Bunun için de iyi örnekler ihtiyacımız var.

Türkiye'nin ve dost ülkelerin bu anlamda böyle bir devrime nitelikli katkı yapacak alt yapıya sahip olduğuna inanıyorum. "Post-Güvenlik" ya da "Jeopolitik-Ötesi" dediğimiz zaman, klasiğin ötesine çıkmış oluyoruz ve anlamlar yorumu açık hâle geliyor. Kurumsal alt yapıların uzmanlık alanlarının ve birikimlerinin mevcut risklere cevap veremediği ya da yetersiz kaldığı bir dönemdeyiz. Sanırım bu alt yapı eksikliği bütün ülkeler için artarak devam edecek. Bu anlamda rekabetin boyutunu doğru analiz etmek ve insanlık için risk oluşturan alanlarda - az önce de ifade ettiğim gibi - bunu uzaya taşımak ya da bu rekabetin yeni alanları ile ilgili literatür geliştirmek son derece önemli ki akademisyenlerin, uzmanların en büyük katkısı bu olacaktır. Çünkü böyle bir literatüre ve tartışılmasına da çok ihtiyacımız var.

"Toprak, Su, Hava, Ateş" dengesinin insanda ve doğada tekrar sağlanması için ulusal ve küresel ölçekli çalışmaların yapılması şüphesiz elzemdir. Doğanın dengesinin bozulması ile ciddi sorunlar yaşanırken, bunların en başında iklim krizi gelmektedir. Ciddi bir iklim krizi yaşıyoruz, bununla beraber tüm dünyada iklim krizi ile ilgili büyük çalışma ve yapılanmalar var.

İsrar edilen üretim-tüketim ve büyüme standartlarının işleyişinden dolayı bu dengeyi bozmamız, insanlığı ve dünyayı çok büyük bir krize sürüklemiştir. Üretim krizi yaşıyoruz, tüketim krizi yaşıyoruz. Tüm dünyada alarm zilleri çalıyor. Çin'in son 30 yılda izlediği kalkınma politikaları nedeniyle nehirlerinin %60'ı zehirlenmiş durumda ve bu üretim hızıyla devam edildiği takdirde dünyanın çok kısa sürede bir çıkmaza gireceğini herkes görmektedir.

Pandemi süreci sonrasında üretim ve tüketime ulaşmanın zorlaşması ve zorlaştırılmasının temel nedenlerinden biri de budur. Dolayısıyla hayatın, doğasını tekrar yakalayabilmesi; insan sağlığı ve yaşamının güvenliği anlamına gelmektedir. Aksi takdirde hayalet ülkeler ve hayalet kentler ile karşılaşma sürecimiz çok uzak görünmemektedir. Tam bu çerçevede özellikle son iki yıldır sıklıkla gündeme getirilen bir ekonomi modeli olarak döngüsel yeşil ekonomi karşımıza çıkmakta ve tüm finans piyasası da buna göre yapılandırılmaktadır.

Sanayi Devrimi ile birlikte büyük ölçüde doğrusal bir ekonomi bizi bugüne kadar getirdi. Yeşil Ekonomi ile "üret, tüket, at" yerine "üret, tüket, dönüştür" yaklaşımı üzerinden bugün %10 bandında bir dönüşme oranı söz konusudur. Bu oranın daha yükseğe, %100'e çıkması durumunda ideal noktada bir ekonomik model dönüşümü söz konusudur. Örneğin Çin, kömür santrallerini finanse etmeyeceğini tüm dünyaya ilan etti. Uluslararası finans piyasaları ise döngüsel yeşil olmayan ekonomik alt yapı projelerine finans vermekte zorluk çıkarıyor veya daha yüksek bedel öneriyor.

Geçtiğimiz aylarda Türkiye de bu anlamda bir takım hedefler belirledi. Fakat bu, çok büyük alt yapı dönüşümü gerektiren bir süreçtir. Hem Türkiye için hem müttefik ülkeler için bu ekonomik modele uyum sağlamak en önemli zihinsel eşiklerden biri olarak önümüze çıkmaktadır.

Bir diğer önemli nokta ise çoklu görev ve yetenek temelli kurmay güvenlik/ordu merkezli dönüşümdür. Ordu dememiz gerekmiyor fakat kurumsal birikim açısından bunu vurgulamak önemli. Bu doktrin ile stratejik dönüşüme ihtiyacımız var. Fakat bunun için dünya olarak çok geç kaldığımız düşüncesindeyim. Bu konuda başarılı olan ülkeler elbette mevcut fakat burada sivillerin her konunun güvenikleştirilmesi gerektiğine ikna olması, akabinde askerlerin de sivillerin alanına giren ilgili konularda uzmanlığa ya da yönetim altyapısına sahip olması gerektiği aşıkardır. Gereksiz bir asker-sivil tartışması başlatmadan, bunun bir yönetim tarzı hâline gelmesi gerektiğini düşünüyorum.

Güvenlik bugün; Tarım, Sağlık, Ekonomi Bakanlıklarında başlamaktadır. Meritokratik alt yapının her noktasında güvenikleştirme, yönetim biçimi hâliyle topluma yansımaktadır. Ayrıca tüm dünya için benzer stratejik dönüşüm ihtiyacı içinde olduğumuzu düşünüyorum. Çünkü mengene her geçen yıl tüm insanlığın boğazını sıkıya devam ediyor. Bu konuda başarılı olmaya aday ülkeler arasında Türkiye'nin de olduğunu vurgulamak isterim.

Kişisel yorumuma göre meritokrasi, sadece bürokrasi değil her şeyin doğru yerde olması ve doğru yerde durması anlamına gelmektedir. Tüm bu güvenlik riskleri ve yeni dünya ile rekabet edebilmek için toplumsal dengeler dâhil olmak üzere meritokrasinin yeniden liyakat ve eleştirel düşünce temelinde organize edilmesi gerekmektedir. Meritokratik dönüşümün ve ekonomik dönüşümün temel sloganının “az kaynak, çok insan” olduğunu düşünüyorum. Bu özellikle son 20 yıldır çok güçlü bir yapısal olgu olarak karşımıza çıkmakta ve TASAM tarafından ısrarla vurgulanmaktadır.

Bu kavramı sürekli dile getirsek de maalesef tam tersini işletmeye devam ediyoruz. Oysa “az kaynak, çok insan” alt yapısını kurduğumuz zaman risklere ve krizlere karşı daha dayanıklı hâle geliyoruz. Bu anlamda Türkiye'nin 2.200 yıldan eskiye dayanan bir kurumsal geçmişi ve birikimi var. Benzer şekilde dost, kardeş ülkelerin de birikimi var. Dolayısıyla “az kaynak çok insan” modeli bir dönüşüme ihtiyaç; yönetilebilirliğin de, güvenliğin de muasır anahtarıdır.

Konfora ve alt yapıya harcadığımız konulara 30 yıl ara versek yenisine gerek duymayız diye düşünüyorum. Bu durum ülkelere göre elbette değişiklik gösterebilir. Söz konusu dönüşümde siyasi, ekonomik ve sektörel hedeflerin eş güdümlü olması gerekmektedir. Çünkü siyasi hedefler, ekonomik hedefler ve sektörel hedefler birbiri ile uyumlu çalışmadığı zaman enerjinin %80'ini toprağa vermekteyiz. Bu da kişilerin ve kurumların fedakarlığına kalmaktadır. Bir takım vizyoner ve lider kişiler gittiğinde ya da kurumsal kültür değiştiğinde de çok daha fazla geriye gitmek sürekli tekrarlanıyor. Tarihimizin ve dünya tarihinin de bunun örnekleri ile dolu olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla siyasi, ekonomik ve sektörel hedeflerin eş güdümlü olmasının, güvenlik konularındaki rekabet alt yapısı açısından da belirleyici olduğunu düşünmekteyim.

Konferans konumuzun da merkezini oluşturan “Post-Güvenlik Jeopolitik” başlığının içini dolduran konular; özellikle Akdeniz, Atlantik ve Hint-Pasifik'teki yeni entegrasyon çalışmaları olmaktadır.

Bunların bir kısmı resmîleşti, bir kısmının müzakereleri devam etmektedir. Bir kısmı ise beyan edildi, henüz resmî bir girişim yapılmadı. Fakat bunların hepsi farklı alanlarda yeniden standartları belirleme ve yeniden iş bölümü yapma noktasındaki entegrasyonlardır. QUAD, AUKUS, BLUE DOT NETWORK, D10, T12 entegrasyonlarında hem Avrupa'dan hem Hint-Pasifik'ten ülkelerin olduğunu ve ABD'nin ise tümünde yer aldığını görmekteyiz. CPTPP, RCEP vb. karşıt entegrasyonlar da yeni bir reorganizasyon sürecine girmiştir.

Çin'in belli teknoloji alanlarında öne geçmesi ile uluslararası standartları tanımlama yetisi de gelişmiş oldu. Bu ise uluslararası sistemde en önemli rekabet unsuru hâline gelmiştir. Zira standartları kim belirlerse sonuçları da o belirlemiş oluyor. Mesela T12, tekno demokrasileri tekno otokrasilere karşı bir araya getiren bir yapılanma olarak öngörülmüştür. Bu anlamda bütün entegrasyonların hem güvenlik hem sosyolojik hem ekonomik hem de teknolojik anlamda zaman içinde büyük karşılıkları olacaktır. Bu entegrasyonlar içindeki dengenin nasıl şekilleneceği, her ülkenin kendine göre nasıl bir pozisyon alacağı noktasında bu konuların karşılaştırmalı çalışılmasına çok ihtiyaç var. Dünyanın bugünü ve geleceği açısından, temel büyük ülkeler olarak Çin, Rusya, Hindistan, Japonya ve NATO'nun - ki Türkiye de NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahip üyesidir - alacağı inisiyatiflerin ve örnekliklerin sürükleyici ve belirleyici olacağı aşikardır ve bunun olası senaryolarının da çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Tüm bu rekabet parametrelerinin ışığında ve "yeni güç ve mülkiyet ekosistemi" içinde, konvansiyonel olarak sahip olduğumuz her şeyin, anlamını büyük ölçüde kaybettiği ve değerinin düştüğü bir dönemdeyiz. Örneğin Türkiye'nin bayrak taşıyıcı hava yolu olan gözbebeğimiz Türk Hava Yolları'nın piyasa değeri 2 milyar dolar olup, 350 adet uçağı bulunmaktadır. Fakat bir nevi taksi uygulaması olan Uber ise hiç aracı olmamasına rağmen yakın geçmişte 100 milyar dolar piyasa değerine ulaşmıştır. Buna benzer sayısız örnek üretilebilir.

Henüz uzayla ilgili ciddi ticari dönüşüm olmamasına rağmen ABD'de 100 milyar dolar değerinde uzay şirketi vardır. Uzun yıllardır TASAM olarak ülkemiz ve dünya için "kendimizi nerede, hangi kulvarda görüyoruz ve ne ile yüzleşeceğiz" diye sorguluyoruz. Bu anlamda elimizdeki alt yapıyı ve kapasiteyi güncel varlıklara/yeni konvansiyonele dönüştürmeye dair nasıl bir politika izleyeceğimiz geleceğimiz ve güvenliğimiz için de belirleyici olacaktır.

Aynı şekilde uzun süredir bizim de dile getirdiğimize, Kovid-19 salgınından sonra beklenen; siber güvenlik, gıda kıtlığı, üretim-tüketim zincirinin güvenliği ve rekabetçi yönetimi olacaktır. Bu siber güvenlik alanı artık hayatın işleyişi, doğası hâline gelmiştir. Pandemiden sonra özellikle tüketime ulaşma noktasında ciddi sorunlar var ve global ölçekte çok ciddi bir enflasyon ile karşı karşıyayız. Bunun arkasında; ABD'nin, Avrupa Merkez Bankası'nın çok fazla karşılıksız para basması gibi nedenlerle birlikte, Çin'in kalkınma modelini değiştirmesi yatmaktadır. Tüketime ulaşmak, Çin öncesi döneme evrilmekte ve birim fiyatlar sürekli yükselmektedir. Bu aslında ulusal enflasyonların da, ekonomi politikalarının da üstünde bir konudur. Ülke bazında bu döneme zayıf yakalanmışsanız şüphesiz sonuçlarını çok daha kötü hissediyorsunuz. Bu konjonktürün; hem güvenlik açısından hem devletlerin, toplumların sürdürülebilirliği açısından büyük türbülanslara gebe olduğunu düşünüyorum. Çünkü tüketime yeterince ya da hiç ulaşamamanın ortaya çıkaracağı sorunların iyi analiz edilmesi gerektiğinin altını çiziyorum.

Son olarak, bütün bu çerçevesini çizdiğimiz dünya, bize bir orta sınıf vaat ediyor mu? Çünkü, orta sınıfı olmayan ülkeler de yönetim ya otokrasilere ya da kaosa evriliyor. Uluslararası alanda birbirini dengeleyecek güçler olmadığı için bütün insanlığın mevzi kaybettiği aşıkardır. Ortalamanın sürekli aşağıya indiğini görüyoruz. ABD ve Almanya gibi ülkelerle yaptığımız toplantılarda genelde orta sınıfın dönüşümünden doğacak sonuçlar ve güvenliğe etkileri üzerine konuşmaktayız. Keza bu ülkeler dünyanın gelişmiş ve varlıklı ülkeleri arasındadır. Bu anlamda tüm bu rekabet ortamında ulus devletlerin zayıflaması ile orta sınıfın dönüşümü ve demokrasilerin geleceği konusunun altının çizilerek sürekli karşılaştırmalı çalışılması gerektiği kanısındayım.

(TASAM Başkanı Süleyman ŞENSOY, 7. İstanbul Güvenlik Konferansı Açılış Konuşması Deşifresi, 04.11.2021)

Kurumsal Destek

aselsan

Ana Sponsor

TASAM
TÜRK ARMA İHTİSAPLI HAKTARİHALI MERKEZİ
TÜRKİYE ARMA ENSTİTÜSÜ YÜRÜTMEKTE DİR

BMC

**TÜRK HAVACILIK
UZAY SANAYİ**

Bronz Sponsor

GLOBAL SAVUNMA

MSI

Medya Sponsorları